

Novo šolsko poslopje so dne 15. t. m. otvorili v Prečni pri Novem mestu.

Kako časte vrlega učitelja. Iz Braslovč poročajo: Pretečeni teden sta se od nas poslovila učitelj g. Josip Stritar in njegova soproga Hermina Stritarjeva, da nastopita novi mesti v St. Vidu pri Grobelnem. Nismo še imeli učiteljske osebe, ki bi uživala v toliki meri spoštovanje kakor odhajajoča. Priredila se je jima odhodnica, zakar bodi prirediteljem na tem mestu izrečena presrečna zahvala, posebno blag. gospe B. Pauerjevi. Navzoča je bila malone vsa inteligenca našega dičnega trga. V vznesenem govoru, v lepo ubranih besedah je slavil g. nadučitelj Fr. Lorber odhajajočo kolega. Mirno in samozavestno sta vršila svoje težavne, a lepe dolžnosti. Pogrešali ne bodo samo učenci v njiju blagohotnega učitelja, ampak tudi kolegi odkritosrčnega tovariša in prijatelja. V slovo jima kličem: Bodita srečna in zadovoljna na novem mestu! Nazdravili so slavljencema še drugi navzoči v presrečnih besedah. Končno se je oglasil g. Stritar in se je v toplih besedah zahvalil za prirejene ovacije njemu kakor tudi njegovi soprogi. Bil je res lep večer.

Imenovanje učiteljev na Koroškem. Imenovani so bili v seji deželnega šolskega sveta dne 13. septembra nadučitelj Rudolf Mörtl v Ornečah za Libeliče, Jož. Poznik v Podpeči za Zg. Libuče, Ferd. Kogelnik za Žitarovas, Janez Pintar v Kotljah za Rabelj, Ferd. Stress za Čanjče, Karel Nagy za Karnburg. Definitivna učitelja sta postala Anton Kosiareg v Vrbi in Anton Pirker v Vratah. Nadučitelj Janez Bruk pride v Vrbo, učiteljica Zima pride Velikovec v Volsberk, gđ. Zych v Velikovec pride na meščansko šolo v Velikovec; Marija Ortwein pl. Molitor pride v Borovlje, Em. Tomas iz Rožeka v Trg, in podučitelj E. Podlipnik iz Gorij v Ovčjovas.

Poročilo se je tov. Ivan Riglar, učitelj-voditelj v Strugah na Dolenjskem, z gđ. Pavlo Blaznikovo iz Ljubljane. Čestitamo!

Na meščanski šoli v Postojni se prične zaradi legarja šolsko leto šele 1. oktobra t. l. Na tem prevažnem in edinem slovenskem zavodu se otvori letos prvi in drugi razred.

Deželni šolski nadzornik Swida v Trstu je šel v pokoj. Odšel je mož, pod katerega kruto nemško roko so obilo trpeli Slovenci. On je znal delati tako, da je napravilo maturo vsako leto le malo Slovencev. — Zagrizen German je šel — kdo bo njegov naslednik? Poslanci, potrudite se, da ne pride za šolskega nadzornika kak drugi Swida!

Na kongresu svobodomiselcev v Pragi je govoril delegat Zenker o bogastvu katoliške cerkve. Verski fond dolguje državi 300 milijonov, pa vlada ne rubi cerkve, dasi iztirja drugače vsak vinar!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. V zadnji odborovi seji družbe sv. Cirila in Metoda so se izvršila sledeča imenovanja: za Trst g. Ciril Petrovc, izprašani učit. kandidat in gđ. Rozalka Golijeve, izprašana učit. kandidatinja; za vrtec v Hrastniku gđ. Alojzija Ant. Kustrova vrtnarica; za drugi vrtec, ki se ustanavlja pa gđ. Marija Poglajenova, vrtnarica; za vrtec na Jesenicah vrtnarica gđ. Angela Rekarjeva.

Priporočilo. Ker sem v svojem delu „Domovinska dežela Štajerska“, ki je namenjeno učencem 4. šolskega leta v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva, prejel lani od mnogih tovarišev uprav laskave izjave,* se usojam knjižico tudi za šolsko leto 1907/8 priporočiti v nakup, oziroma cenjene tovariše in tovarišice prositi, naj napotijo svoje učence, da si knjižico nabavijo kot pripomoček k zemljepisnemu pouku. Cena knjižice 40 h, na vsakih 10 izvodov 1 zavod povrh za ubožne učence.

Sevnica, dne 24. septembra 1907.

Jos. Mešiček.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojni dne 18. septembra 1907. Izza zadnje seje se vzamejo med drugimi tudi sledeče važnejše, kurentnim poton rešene vloge in razglasila višje šol. oblasti na znanje: Prov. učiteljica Marija Modičeva v Studenem se premesti v enaki lastnosti v Babno Polje.

* Tako mi je n. pr. pisal tov. K. iz Laškega okraja: „Knjižice so prav cene in izvrstne. Naši otroci imajo veliko veselje z njimi in se prav radi po njih učijo... Knjižica je res prepotrben pripomoček k zemljepisu naše materinske dežele Štajerske.“

Na njeno mesto se imenuje izprašana učit. kandidatka Elizabeta Stajerjeva; ker nadučiteljsko mesto v Studenem ni še izpopolnjeno, se imenuje prov. učiteljem-voditeljem izprašani učit. kandidat Fr. Starman; na izpraznjeno mesto v Trnje pride izpr. učit. Elizabeta Svetličeva; učiteljici Franci Valenčičevi na Premu se dovoli zaradi bolezni do 10. oktobra 1907 dopust; nadučitelj-voditelj v Senožeah je postal Hinko Paternost, na Planini pri Vipavi pa Ivan Vuga; v Gor. Ležecah pri Vremah se dovoli ekskurendna šola; ne dovoli se pa razširjenje neke dvorazrednice v trirazrednico; prošnja za zvišanje plač učit. osobju na meščanski šoli v Postojni se zavrne, ker spada to v kompetenco deželnega zbora. — Prošnji cerkvenega predstojništva v Budanjah za dovolitev uvedbo izvanrednega pouka v šoli za pripravo na sprejemanje sv. zakramentov — se ugotovi. Učitelju Alojziju Goriupu se pripozna 2. starostna doklada od 1. avgusta 1907. Prošnja za uvedbo nerazdeljenega dop. pouka na neki štirirazrednici se priporočilno odstopi kompetentni šolski oblasti v ugodno rešitev. Prošnji za izpust iz šol. dolžnosti nekega učenca meščanske šole se ne ugotovi. Prošnja nadučitelja za denarno podporo se predloži c. kr. dež. šol. svetu s priporočilnim predlogom v ugodno rešitev. Končno se sklene, da je s predpripravami za zgradbo meščanske šole v Postojni takoj započeti.

Zboljšanje oficirskih plač. Izboljšale se bodo častniške plače, zlasti častnikom do stotnika. Tem pripade 84% nameravanega poboljška. — Kdaj neki pride učiteljstvo na vrsto.

Popravek. V zadnjem uvodnem članku „Denar in kruh“ je pri 11. točki izostal ta-le stavek: Ali bi ne bilo mogoče, da se vsako leto toliko in toliko tega čistega dohodka določi v kulturne namene?

Razgled po šolskem svetu.

— **Nova visoka šola za kmetijstvo.** V Krakovu zgrade novo visoko šolo za kmetijstvo. Za zgradbo je dovolila vlada 800.000 K.

— **Slovensko visokošolsko dijaštvo v letu 1906/07.** Slovenskih visokošolskih dijakov je bilo v minolem letu 672, in sicer 352 juristov, 49 medicincev, 165 modroslovcev, 63 tehnikov, 10 veterinarcev, 17 agronomov, 1 farmacevt, 5 konservatoristov, 1 akademični slikar in 1 na pedagogiju. Na Dunaju je bilo 377, v Gradcu 205, v Pragi 70, v drugih mestih 11 visokošolcev.

— **Obrtno strokovno šolstvo v Avstriji.** To je morda edina vrst šolstva, ki ji naša vlada obrača nekoliko več pozornosti, dasi bi bilo tu še marsičesa želeto. Po najnoveji statistiki imamo v Avstriji 33 državnih šol za umetno obrt, 157 strokovnih šol za posamezne obrtne panoge, 11 rokodelskih šol in 950 obrtnih nadaljevalnih šol. Umeje se, da je pretežna večina teh šol v severnih pokrajinah, kakor Nižje Avstrijska, Moravska in Češka, dočim se z južnimi pokrajinami Kranjsko, Primorsko in Dalmacija, jako po mačehevsko postopa. Tako nimata n. pr. še danes Istra in Dalmacija niti ene obrtno-strokovne šole, ampak le par obrtno-nadaljevalnih šol. Jako lepa ustanovitev od vlade so pred par leti ustanovljeni obrtni potovalni kurzi, četudi ta naprava nima v naših pokrajinah zaželenih uspehov, bodi zaradi indolence prebivalstva, bodi zaradi nepoznavanja slovenskega in italijanskega jezika od strani potovalnih učiteljev. Sedaj deluj. baje 130 potovalnih učiteljev na različnih poljih.

— **Trgovsko šolo za deklice** je osnoval trgovski gremij za sodni okraj Bruck na Štajerskem. Šola se začne 1. oktobra t. l., pouk bo trajal eno leto. Sprejemale se bodo deklice stare vsaj 15 let, ki so z dobrim uspehom izvršile vsaj tretji razred meščanske šole. Poučevalo se bo po 22 ur na teden v popoldanskem času. Učni predmeti so: nemščina, trgovsko zemljepisje, trgovsko računstvo, nauk o trgovini in menicah, trgovski lepomis, stenografija, trgovska korespondenca, enostavno in dvojno knjigovodstvo, pisanje na stroj in nauk o pomnoževanju.

— **Bolgarski dijaki v Belgradu.** Zaradi vseučilišne krize v Sofiji so bolgarski dijaki prisiljeni pohajati inozemska vseučilišča. Večji del se jih je upisalo na srbsko vseučilišče v Belgradu. V minolem letu je bilo na belgrajskem vseučilišču upisanih 800 bolgarskih dijakov, dočim jih je bilo v Zagrebu okolo sto.

— **Črnogorski mladeniči v Pragi.** „Glas Črnogorec“ poroča, da je črnogorska vlada poslala te dni iz raznih krajev dežele v Prago 36 mladeničev na tamošnje obrtne in strokovne šole. Ti mladeniči se bodo učili na državne stroške.

— **Šole istrske šolske družbe.** Početkom tega šolskega leta se odprejo štiri nove šole, ena pa, ona v Pulju — se razširi na petrazrednico. Nove šole so: štirirazrednica v Čresu, dvo-razrednica v Velikem Lošnju in enorazrednice v Ičićih, Banjolah in Gabonjimu. Tako bo imela družba sedaj 23 šol s 40 učiteljskimi osebami. To je lep napredek, cela državnica s svojim šolstvom, ki se bo še razvijala in sprejemala v svoje okrilje vse neuke in zapuščene, ki jih je tuja zloba ostavila v temi in neznanju; ali trebalo bo za družbo srca in zanimanja, pa pridejo boljši časi za Istro.

— **Kongres čeških pedagogov.** Češki listi poročajo, da se v bližnjem času vrši v Brnu ali v Pragi kongres čeških pedagogov. Glavni predmet kongresa bo reforma češkega ljudskega šolstva.

— **Gozdarska šola v Celovcu.** Za sprejem v gozdarsko šolo je lani prosilo 28 mladeničev, 12 so jih sprejeli. Poučevali so jih, kako je treba varovati gozde in tudi o lesni trgovini. Celovška občina je dala zavodu svojo hišo na Velikovski cesti za pet let na razpolago. Gojenci so plačevali v internatu mesečno 50 K in 40 K šolnine na leto, ubožnim in pridnim fantom so se dajale tudi štipendije v znesku 100 do 250 K.

— **Klerikalne zahteve v šolstvu.** Praški nadškof je izdal z ostalimi tremi škofi na vse duhovnike navodila, kako je treba izvrševati novi šolski in učni red. V teh navodilih je rečeno, da je za vso šolsko mladino ob nedeljah in praznikih maša obvezna.

— **Reforma učiteljske.** Na agrarnem shodu v Ausseeju je naglašal poslanec Hagenhofer, da je treba drugače urediti ljudske šole, in sicer tako, da bodo služile kmetijstvu. Poslanec Fr. Grafenauer je k temu dodal, da je treba nove uredbe tudi učiteljskem, da bodo učitelji sposobni, kmetijske otroke primerno vzgajati. Tudi ta odstavek je bil na shodu sprejet.

— **Francoska in nemška vseučilišča.** Na Francoskem je 16 vseučilišč, ki so glasom nekega statističnega izkaza imele v zadnjem šolskem letu 35.670 dijakov. Za ta vseučilišča je potrošila vlada na leto 13.764.180 frankov. Nemčija ima pa 21 vseučilišč, na katerih je 37.848 dijakov, in leta 1905. je stalo 19 vseučilišč (od treh manjkajo podatki) 31.908.607 frankov. Število dijakov je v razmerju s prebivalstvom manjše nego na Francoskem; vendar treba vzeti v obzir, da niso v tem številu tehniške šole, ki stoje na enaki stopnji, na drugi strani so pa tukaj uštetni slušatelji bogoslovja, ki jih ni na Francoskem.

— **Konvencija glede pouka v poljskih semeniščih.** Ruska vlada je sklenila s sv. stolico konvencijo glede pouka v ruskem jeziku, zgodovini in slovstvu. Glasom konvencije določi škof učni načrt in izpitne naloge. Vladni uradniki bodo prisostvovali izpitu, toda v konfesionalnih predmetih le za kontrolo.

— **Vseučiliščno vprašanje v Bolgariji.** Vseučiliščno vprašanje jako zanima bolgarsko javno mnenje. Vlada bi rada odprla vseučilišče meseca oktobra, zato se sedaj pogaja z nekaterimi profesorji evropskih vseučilišč. Na vseučilišču se zopet otvorijo vse tri fakultete in vsi kurzi razen onih, za katere ni še profesorjev.

— **Tisočletnica vseučilišča v Kairu.** Najznamenitejše mohamedansko vseučilišče v Kairu bo v kratkem praznovalo 1000 letnico svojega obstanka. Sedaj šteje vseučilišče nad 6000 slušateljev iz vseh krajev mohamedanskega sveta. Vseučilišče ima bogate zaklade. Seveda je to vseučilišče daleč zaostalo za evropskimi vseučilišči.

— **Dunajski konservatorij.** Sestavila se je komisija, ki ima skrbeti za to, da se dunajski konservatorij podpravi.

— **Otroški vrtec v Gabrijah pri Celju** so otvorili dne 16. t. m. Želimo, da bi bil ta zavod v največji blagor slovenski mladini.

Z gospodarskega polja.

— **Živila se podraže.** Poljedelsko ministrstvo je razglasilo uspeh letošnjih kmetijskih pridelkov na vsem svetu (seveda približno proračunjeno), in sicer se je pridelalo, oziroma

se bo pridelalo v milijonih metrskih stotov: 859'86 pšenice, 407'14 rži, 331'35 ječmena, 541'19 ovsa in 937'24 koruze; skupno 3076'78 milijonov metrskih stotov. Lani se je pridelalo v milijonih metrskih stotov: 938'48 pšenice, 399'24 rži, 326'30 ječmena, 535'92 ovsa in 1051'68 koruze. Potemtakem je letošnja letina za 174'84 milijonov metrskih stotov slabša od lanske, kar bo imelo za naravne posledice splošno podraženje živil.

— **Letina medu na Kranjskem.** Kranjska čebela, ki slovi po vsem svetu zaradi nenavadne pridnosti, je bila letos posebno marljiva. Zaradi ugodnih vremenskih razmer spomladi in poleti zlasti ob času, ko sta cvetela lipa in kostanj, je bilo vedno dovolj dobre paše. Ker je vrhutega letos tudi ajda dobro obrodila, je bilo čebelam mogoče napolniti bogato zastavljeno satorje z najboljšim medom. Kranjski čebelarji — ki že davno niso imeli tako ugodne letine — bodo letos prav lahko spravili v denar ta svoj pridelek, zlasti ker so se že začeli prav pridno oglašati vnanji kupci. Kakor znano, je tudi več učiteljev čebelarjev.

— **Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani** so ustanovili te dni. Vsi večji denarni zavodi na Kranjskem so že pristopili k tej novi zvezi, a poslednje dni je prijavilo svoj pristop tudi mnogo istrskih zadrug.

— **Zemljiški dolgovi v Avstriji.** Zemljišča in druge nepremičnine v Avstriji so preobložene z dolgovi, ki so znašali še nedavno okoli 11 milijard.

— **Razstava kuncev.** O priliki jesenskega sejma bo v Gradcu razstava kuncev. Prijavilo se je okoli 500 razstavljalcev, od katerih je bilo pa 100 zavrženih. To bo največja razstava te vrste, kar jih je bilo doslej videti v Avstriji. Na razstavi se bo kazalo tudi, kako se dajo porabiti kože in kožuhovina kuncev v strojarstvu za usnje in v krznarstvu za kožuhovine. Kdor pojde v Gradec, naj si ogleda tudi to panogo gospodarstva, ker je tudi precejšnje važnosti. Reja kuncev ne stane mnogo, daje pa razumno precej dobička.

— **Za trgovsko šolo v Gorici** je dovolil mestni svet goriški svoto 4000 K, in sicer je to stalni letni donesek.

— **Ruski židje v Ameriko.** Leta 1906. se je izselilo iz Rusije v Zedinjene države 186.089 Židov, v Kanado jih je dospelo 9000, v Argentinijo pa 13.500. Ruska vlada je dovolila židovski kolonizacijski družbi, da odpre po vsi Rusiji pisarne, da na primeren način urejuje izseljevanje Židov.

— **Otvoritev železnice v Meko.** Iz Carigrada poročajo, da se železnica v Meko otvori dne 19. aprila 1908. na rojstni dan preroka Mohameda. Mohamedanski romarji bodo mogli sadaj potovati v Meko tudi po železnici. Poleg tega bo možno bolje nadzirati tudi zdravstvene razmere.

— **Glavne skupščine južnoštajerskega hmeljarskega društva** dne 15. t. m. se je udeležilo nad 250 hmeljarjev iz vseh delov spodnjaštajerskega hmeljskega okoliša. Namen zborovanja je bilo odobrenje v zadevi izvršilnih odredb glede provenienčnega zakona za hmelj po društvenem vodstvu, oziroma po državnem poslancu g. Fr. Robleku storjenih korakov.

— **Davek na avtomobile.** Nižjeavstrijska dežela naloži davek na avtomobile. Na veliki avtomobil bi bilo plačati 1000 K na leto, za avto-kolo 100 do 200 K. Ljudje, ki si morejo kupovati take vozove, res lahko plačajo davek, morebiti se potem tudi malo omeji splošno nevarna vožnja z avtomobili.

— **Koliko je industr. delavstva v Avstriji.** Statistični oddelek trgovinskega ministrstva poroča, da je bilo maja meseca 1906. leta v Avstriji 12.594 industrialnih podjetij, v katerih je bilo uslužbenih 1.037.601 delavcev, in sicer 728.920 moških, 308.681 ženskih; od teh je bilo 39.673 moških in 26.579 ženskih izpod 16 let starih. Po deželah jih odpade na Češko 432.874, Nižje Avstrijsko 300.654, na Moravsko 156.577, t. j. na te tri dežele 890.105 ali 76 % od vsega industrialnega delavstva v Avstriji. Po mestih jih odpade na Liberec (Reichenberg) na Češkem 221.022, na Dunaj 200.654. Od vsega delavstva pripade na predilništvo 300.828 delavcev ali 29 % od skupnega števila. V 12.188 zavodih se dela s pretrganim urnikom (z odmorom opoldne), v teh je skupaj 930.930 delavcev. Od teh ima 8 % deveturni ali manj kot deveturni delavnik, 45 % dela po 9 do 10 ur na dan in 43 % 10 do 11 ur na dan. Delavnik je za delavce navadno krajši ko za delavke, ker so delavci bolje organizirani ko delavke. Statistika tudi uči in svoj